

Een bosje fresia's, een hyacint, wat takjes citroenmelisse of een blaadje van de citroengeranium..., het maakt niet uit wat u kiest om de kinderen te attenderen op een geurtje aan een bloem of plant. Laat alle kinderen even ruiken en begin een gesprek over geuren. Bloemen ruiken vaak heel lekker, zodat insecten, die niet zulke goede ogen hebben, ze tóch kunnen vinden. Vlinders bijvoorbeeld komen op de geur af.

Vertel de kinderen dat u hen, net als vlinders, heel graag aan verschillende soorten bloemen en planten wilt laten ruiken, maar dat het zonde is om al die bloemen te plukken en mee naar school te nemen. Het is veel leuker om op bezoek te gaan bij een tuinder. U kunt een kruidentuin, een bloementuin of een kwekerij bezoeken. Richt u op hetgeen in de buurt van de school te vinden is. Een grote bloementuin van een ouder kan natuurlijk ook voor 'groepjesbezoek' (zes of zeven kinderen tegelijk) in aanmerking komen. Het gaat erom dat de kinderen ervaren dat bloemen en planten door hun geuren van elkaar zijn te onderscheiden. Evenals door hun vorm, hun kleur of de grootte van hun bloemen. Laat de kinderen een tekening maken van een bloem of plant die lekker ruikt en probeer de betreffende bloem/plant met hen te drogen. Als u alle tekeningen en gedroogde bloemen/planten bij elkaar doet, heeft u er een 'geurboek' in uw boekenhoekje bij.

Als afsluiting kunt u de hele groep trakteren op een kopje kruidenthee, zoals pepermuntthee, citroenmelissethee, appelbloesemthee. Zo kunnen de kinderen ook proeven dat planten een bepaalde smaak hebben.

Situatie

Kring

Buitenwerk

Bedoeling

Verkennen van de omgeving; onderscheiden en benoemen (16.1). Ervaren en kennis opdoen met en van planten (16.3). Bekijken en vergelijken van onderdelen van planten (16.3.3).

Materiaal

Een sterk geurende bloem of plant. Na de excursie: tekenmateriaal, een stapel oude boeken of verschillende bloemenpersen om de bloemen/planten te kunnen drogen. Eventueel kruidenthee.

Organisatie

Bekijk van tevoren welk bedrijf (kwekerij/tuinderij) in aanmerking kan komen voor een bezoek. Maak een afspraak.

Jaarkalender

Mei tot en met september.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Herkennen de kinderen een bepaalde smaak of geur? Leggen ze de relatie met eten?

Elke dag eet en drink je veel verschillende dingen. Op speciale dagen, zoals een verjaardag, wordt meestal iets lekkers klaargemaakt en vaak brengen de gasten iets mee om te eten. In de kring staat een tafel met daarop een flinke doos. Daarin zitten allerlei soorten eten. Eén kind wordt geblinddoekt en bij de doos gezet. U spreekt af dat de kinderen in de kring niets mogen verraden. Die kinderen zingen: 'Ik ruik het al, ik ruik het al, of ik dit straks weer eten zal.' (Op een bestaande of verzonnen wijs.) U kiest nog een kind uit de kring die het geblinddoekte kind gaat assisteren. Dit kind pakt een schaalje met eten uit de doos en laat dat door het kind met de blinddoek uitgebreid besnuffelen. Weet hij/zij, afgaand op de geur, wat het is? Er mag daarna ook geproefd worden. U stelt vragen als:

Hoe smaakt het? Zoet, zuur, zout?

Waar denk je aan als je dit proeft?

Heb je het al eens eerder gegeten? Wanneer?

Is dat lang/kort geleden?

Wat was er toen te doen? Wie waren erbij? Wat werd er gevierd?

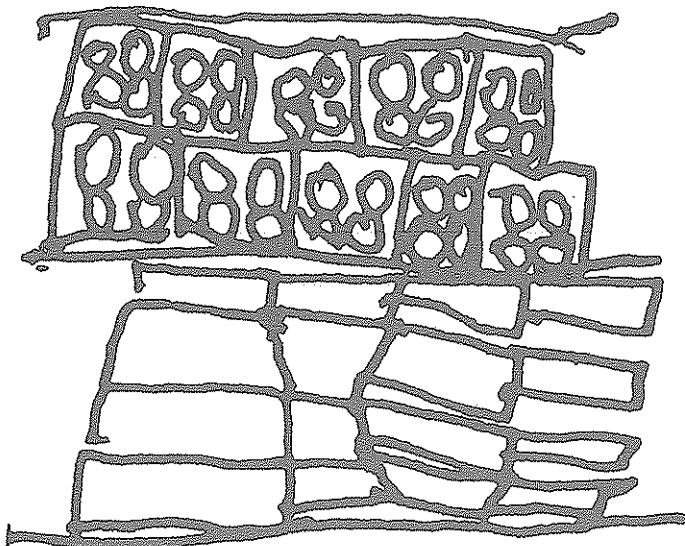
Waarom eten de kinderen/grote mensen dat dan?

Na dit vraaggesprekje laat u een tweede kind iets eetbaars uit de doos ruiken en proeven, weer met assistentie van een ander. De hele groep zingt nog eens het liedje. Als de doos leeg is, mag de groep alle etenswaren opeten. Wat is er zoal geschikt voor in de 'eetdoos'? Beschuit met muisjes, gekookte aardappel, fruit, lollie, augurk, chips, cake, bietje, kaas, yoghurt, suiker, slagroom, paprika. De verschillende etenswaren legt u op schoteltjes of in schaaljes om te voorkomen dat ze in de doos door elkaar raken.

Variatie

Het geblinddoekte kind mag de uitgekozen etenswaren niet proeven, alleen ruiken. Terwijl hij/zij raadt wat het is, mogen de kinderen in de kring helpen: 'Je eet het bij een verjaardag en er kunnen kaarsjes op.

Om het extra moeilijk te maken (voor groep 2) moet het kind niet raden wat het ruikt of proeft, maar bij welke gebeurtenis het eten hoort. Bijvoorbeeld het kind proeft een beschuit en vertelt aan de kring dat hij/zij die op zondagmorgen bij het ontbijt eet.

Situatie

Kring

Bedoeling

Relaties binnen tijd en tijdsbe-
grippen (15.2.1).

Materiaal

Flinke doos.

Blinddoek.

Allerlei etenswaren (zie lesbe-
schrijving). Uitbreiding of aan-
passing hiervan is natuurlijk
mogelijk.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Wie weet al welke speciale ge-
rechten er bij bepaalde gebeur-
tenissen horen? (Bijvoorbeeld
bij een geboorte.)

Wie kan al aangeven wanneer
zo'n gebeurtenis heeft plaats-
gevonden?

Geurtje hier,
luchtje daar...
Weet je het al?
Zeg het maar!

Heel veel plekken hebben hun eigen geur: gras dat ligt te drogen, slijpsel van een puntenslijper, een pas bemest weiland, de lucht aan zee, de wc. met de geur van toiletverfrisser, bloemen, enzovoort. U start dit idee met een kringgesprek over (on)aangename geurtjes. De kinderen komen spontaan met voorbeelden van 'ruikplekken'. Met de groep loopt u vervolgens een door uzelf uitgezette 'ruikroute', waarbij de kinderen van plek naar plek gaan. De route kan worden uitgezet binnen de school, buiten het schoolgebouw of een combinatie van beide lokaties betreffen. Enkele suggesties voor de 'binnenroute' zijn: wastafel, zandtafel, plant, plakhoek, keukentje, toiletten, handvaardigheidlokaal, kapstok, enzovoort.

Voor de 'buitenroute' kunnen in aanmerking komen: zandbak, schooltuin, struikgewas, fietsenhok, bomen, trapveldje, straat, winkel, enzovoort.

Terwijl u van plek naar plek gaat, praat u over:

Wat zie je op deze plek?

Waar is deze plek? (Op de gang, bij het raam, enzovoort.)

Hoe ruikt het op deze plek? (Vies, lekker, het ruikt naar... enzovoort.)

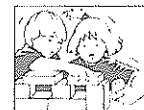
Bij elke 'ruikplek' stopt u in een filmrolkokertje, dat u sluit met aluminiumfolie voorzien van een gaatje, iets dat de geur van die plek weergeeft (een stukje zeep, een stukje van een wc.-bloc, een stukje van een bloem of wat blaadjes, wat potloodslijpsel, een beetje lijm, een beetje koffie, zand uit de zandtafel). De kinderen zien en ruiken op deze manier de werkelijkheid, terwijl de geur kan worden meegenomen.

Terug in de klas worden de meegenomen 'ruikpotjes' op een kijktafel gezet. De kinderen kunnen nu bij de verschillende geurtjes passende afbeeldingen uit tijdschriften gaan verzamelen. Die afbeeldingen kunnen ze op grote vellen papier plakken. Tijdens dit werken kunt u met een klein groepje kinderen een gesprekje houden over positieve en negatieve ruikervaringen.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Ontdekken van en omgaan met relaties tussen zichzelf en elementen in de ruimte (14.2). Manipuleren met begrippen van plaats en richting (14.3.2). Plekken in de eigen omgeving vergelijken (16.2). Kennis en ervaring opdoen van en met de omgeving waarin we leven (17.3.1).

Materiaal

Potjes met geuren die passen bij de door u uitgezette 'ruikroute'.

Tijdschriften.

Organisatie

Van tevoren moeten de 'ruikplekken' voor de route worden vastgesteld. Leg her en der wat ruikspulletjes neer. Ook de inhoud van de ruikpotjes moet dan worden aangepast.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Hoe gaan de kinderen in de gesprekjes met de positieve en negatieve ruikervaringen om? Besteed hieraan in het kring- en nagesprek aandacht.

Bah! Er zit een luchtje aan!

W ACTIVITEIT

Wat ruik ik toch, wat ruik ik toch?
Wat stinkt er nu toch weer?
Dat ruikt nu echt niet lekker, hoor.
Ik eet het maar niet meer.

Een vergeten stukje appel of boterham kan een aanleiding zijn voor dit idee. U houdt het stukje appel in de hand en leest bovenstaand versje voor. Dan vraagt u aan de kinderen wat er met het appeltje gebeurd is.

Denk je dat je het nog kunt eten?
Zou je er ziek van worden?

We gaan nu eens een paar eetspullen expres niet opeten, maar een tijdje op de vensterbank leggen. Achtereenvolgens legt u (of een kind) neer: drie stukjes fruit (banaan, appel, druif), een stukje liga, drie stukjes brood (met kaas, ham of jam), een schoteltje melk, een met yogidrink en een met water. Afhankelijk van de houdbaarheid van de etenswaar (stank!) laat u deze dingen daar gedurende één tot vijf dagen liggen, liefst op schoteltjes of in open glazen potjes. Elke dag bekijken twee kinderen wat er met de spullen op de vensterbank gebeurd is. Die kinderen brengen verslag uit in de kring. U stelt daarbij de volgende vragen:

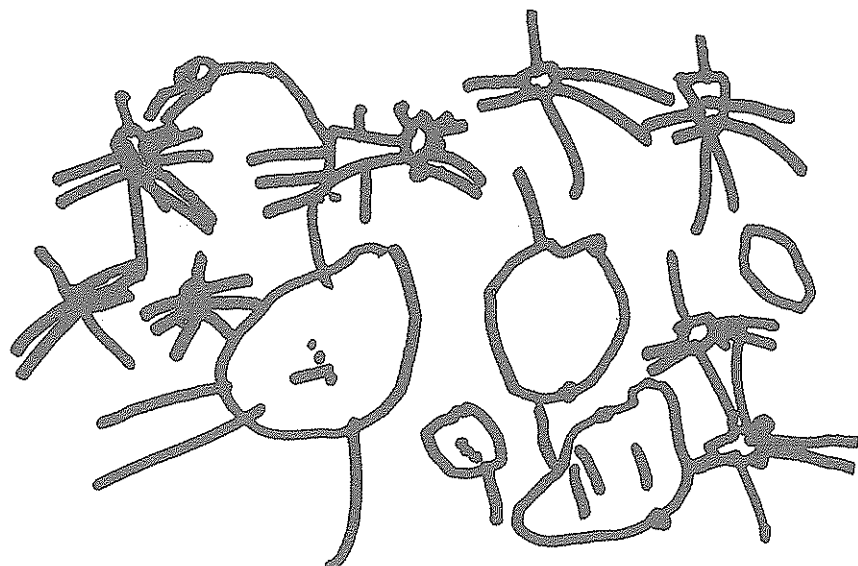
Wat ruik je?
Hoe ziet het eruit?
Zou je het nog kunnen eten?
Waarom wel/niet?

Variatie

Ingaan op vragen als: Waarom bederft dat? kan ook bij kleuters. U kunt alle verzamelde etenswaren tweemaal uitstallen: een keer op schoteltjes, een keer in afgesloten potjes. Er dan kan vergeleken worden welke etenswaren langer houdbaar zijn. U kunt ook ingaan op het feit dat bacteriën de houdbaarheid van voedsel beperken.

Maak er geen te ingewikkeld verhaal van!

Dit lesidee kan ook aanleiding zijn om met de kinderen eens na te gaan hoe je door te ruiken gewaarschuwd wordt tegen gevaar: brandlucht, gaslucht, geur van gevaarlijke stoffen (chloor, petroleum, enzovoort).

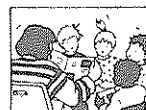

Ruiken/proeven

DRAAIBOEK

100

Situatie

Kring

Bedoeling

Kennis en attitude over specifieke aspecten van gezond gedrag (17.1.2).

Materiaal

U kiest uit de etenswaren die de kinderen meebrengen ongeveer tien kleine stukjes en een klein beetje van het meegebrachte drinken. Schoteltjes, open en afsluitbare potjes (ongeveer tien).

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Wie weet dat je van bedorven voedsel ziek wordt?
Wie weet hoe je voedsel moet bewaren?

Sommige dieren hebben een sterk ontwikkeld reukorgaan. Een dier dat de kinderen aan zal spreken, is de hond. U vertelt eerst een verhaaltje en daarna gaat u samen met de kinderen praten over het reukorgaan bij honden.

Snuffel is de hond van Joris. Het is een echte speurhond. Als Snuffel ergens aan heeft geroken en Joris heeft het daarna verstopt, dan weet Snuffel het toch altijd weer te vinden. Dit keer verstopt Joris de speelstok van Snuffel. Snuffel zit in de schuur te wachten tot Joris hem eruit haalt. Joris loopt door de tuin om een moeilijk plekje te zoeken.

U vertelt over plekjes als de vijver, dicht struikgewas, het grasveld, de zandbak enzovoort. Natuurlijk vindt Snuffel de stok!
In het gesprekje hierna kunt u eerst in het algemeen wat over het verhaaltje praten en daarna specifieker ingaan op het ruiken van de hond. De volgende onderwerpen kunt u dan aan bod laten komen:
Als honden op straat lopen, snuffelen ze overal aan. Ze willen dan weten of er andere honden op die plaats geweest zijn. Die hebben daar hun spoor nagelaten door te plassen.
Soms krijgt een hond een lekkere kluif. Die kluif gaat hij op een gegeven moment begraven. Later snuffelt hij hem weer op en graaft hem uit.
Als er voor een hond vreemde mensen in huis komen, besnuffelt hij hen eerst.
Sommige honden krijgen een training om door te ruiken dingen op te sporen. De politie heeft zulke honden.

Als afsluiting kunt u de kinderen een liedje leren over de snuffelhond. U kunt er een zangspelletje van maken. In het coupletje wordt de naam van een van de kinderen gezongen. Dat kind mag de hond zijn die knuffelt en snuffelt, totdat er weer een andere naam gezongen wordt.

Snuffelhond

Kinderen: (tempo niet te snel)

Zang

The musical score is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three lines of music. The first line has a key signature change to D major (two sharps) and a 3/4 time signature. The lyrics are 'De - ze hond kan knuf - fe - len, de - ze hond kan'. The second line has a key signature change to E minor (one sharp) and a 3/4 time signature. The lyrics are 'snuf - fe - len. Hij heeft een neus - je om te rui - ken, om te'. The third line has a key signature change to D major (two sharps) and a 3/4 time signature. The lyrics are 'rui - ken en dat kun - nen wij ge - brui - ken als we zoe - ken naar on - ze Jan.'.

De - ze hond kan knuf - fe - len, de - ze hond kan

snuf - fe - len. Hij heeft een neus - je om te rui - ken, om te

rui - ken en dat kun - nen wij ge - brui - ken als we zoe - ken naar on - ze Jan.

Uit: Herman Broekhuizen, *Loetje de Hoedjesman* (De Toorts, Haarlem).

Situatie

Kring

Bedoeling

Luisteren naar een verhaal (10.2.7).

Verzorgen van dieren op school (16.4.2).

Materiaal

Tekst verhaal; tekst liedje.

Organisatie

Zorgt u ervoor dat er na het vertellen en het gesprekje voldoende speelruimte in de kring is voor het zangspelletje.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Welke kinderen kunnen (een gedeelte van) het verhaal in samenhang navertellen?
Welke kinderen nemen actief deel aan het gesprekje?
Zijn er kinderen bang om bij het zangspelletje hun 'honde-rol' te spelen?

Een 'proef-proefje': een kind heeft een blinddoek om en stopt een stukje appel in de mond, terwijl het de neus dichtknijpt. Omdat het niets kan zien of ruiken, zal het kind moeilijk kunnen raden wat er in zijn mond zit: een stukje ui of appel? Raadt het niet wat het is, dan mag het aan het stukje appel ruiken en nog eens proberen. U praat daarna met de kinderen over hoe belangrijk het voor ons is dat we met onze neus kunnen ruiken:

Je kunt ruiken wat je eet.

Je kunt ruiken of wat je eet goed/bedorven is.

Je kunt vreemde geurtjes ruiken: waarschuwing voor brand, stank, enzovoort.

De neus is heel bijzonder. We gaan er eens goed naar kijken:

Wat kun je allemaal met je neus doen? (Neusvleugels bewegen, optrekken, rimpelen, dichtknijpen, tegen het raam platduwen.) Doe het maar!

Iedereen moet wel eens zijn neus snuiten. Wat komt er dan uit je neus? Wanneer moet je erg veel snuiten?

Wat kan er nog meer uit je neus komen? (Stof, zand en ook wel eens bloed.)

Bekijk elkaars neus eens goed. Wat zie je allemaal? (Een bepaalde vorm, neusgaten, vleugels, brug.)

Wat zie je aan de binnenkant? (Adertjes, haartjes.)

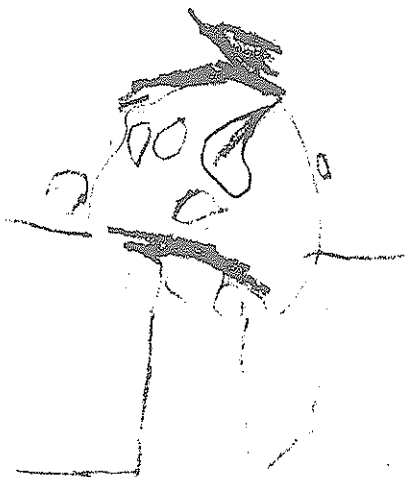
Stop je vinger eens (voorzichtig) in je neus. Wat voel je? (Neusgang, tussenschot.)

De kinderen bekijken elkaars neus en kunnen in de spiegel naar hun eigen neus kijken.

Na het gesprek in de kring gaan ze in groepjes aan het werk met verschillende opdrachten. Een paar kinderen krijgen een feestneus mee. Ze zetten die op en bekijken zichzelf in de spiegel. Op een groot vel papier schilderen ze zichzelf na. Andere groepjes kinderen gaan uit tijdschriften neuzen knippen en maken samen een collage. De neuzen worden gesorteerd op klein, groot of gek. Natuurlijk wordt alles in de klas tentoongesteld. De kinderen krijgen ook een opdracht mee naar huis: kijk eens heel goed naar de neus van je moeder, vader, broer of zus en vertel morgen hoe die neuzen eruit zien.

Variatie

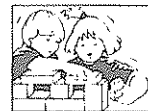
'Neuzenspel': een kind zet het dekseltje van een lucifersdoosje op de neus. Dit wordt via de neus op een andere neus gezet. Zo gaat het dekseltje de kring rond. Wie het doosje laat vallen, is af.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Kennis en beleving van het eigen lichaam (via directe ervaring, waarneming of voorstelling) (13.1).

Materiaal

Blinddoek, stukje appel, stukje ui.

Materiaal om te knippen, te plakken en te verven.

Feestneuzen, tijdschriften en eventueel een aantal kleine spiegels.

Organisatie

U zorgt ervoor dat voor het werken in de kleine groepen alles gereed ligt, zodat de kinderen meteen aan de slag kunnen.

Let u bij het observeren van elkaars neuzen op hygiëne (snuiten, handen wassen).

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen verwoorden waarom je neus heel belangrijk is?

Valt het de kinderen op hoe verschillend neuzen qua vorm zijn?